

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра психології і туризму

КУРСОВА РОБОТА

на тему: «Психологічні особливості емоційної сфери дітей молодшого шкільного віку»

Студента III курсу
педагогічного факультету
романо-германської та української філології
Напряму підготовки «Іноземні мови та літератури,
методика навчання іноземних мов
і зарубіжної літератури (англійська мова і
друга західноєвропейська мова»
Спеціальності «Середня освіта 014»
Групи СОа 14-20
Гаврищука Віталія Михайловича
Науковий керівник: к.психол.н., доцент
кафедри психології і туризму
Шевчук Вікторія Валентинівна

Національна шкала: _____

Кількість балів: _____

Оцінка ЄКТС: _____

Члени комісії: _____

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретичні засади проблеми розвитку емоційної сфери в молодшому шкільному віці.....	6
1.1 Поняття про емоції, їхня загальна характеристика.....	6
1.2 Характеристика емоційних реакцій дітей молодшого шкільного віку.....	8
1.3 Причини виникнення різних емоційних сфер молодшого школяра.....	11
Розділ 2. Вивчення емоційної сфери дітей молодшого шкільного віку та її подолання.....	14
2.1 Шляхи подолання негативної емоційної сфери молодшого школяра.....	14
2.2 Психолого-педагогічні рекомендації для вчителів та батьків дітей молодшого шкільного віку.....	15
ВИСНОВКИ.....	18
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	19
Анотація.....	21

Вступ

Актуальність. Розвиток високодуховної та гармонійної особистості починається вже у ранньому віці та проходить кілька етапів, які є пов'язаними із соціальним розвитком, віком та індивідуальними особливостями в різних сферах життя.

Важливим елементом виховання особистості є розвиток емоційної сфери дітей. Оптимальним для розвитку вважаємо молодший шкільний вік. Дитина починає активно взаємодіяти з суспільством, знайомиться з різноманітними ситуаціями, починає бачити різноманітні емоційні реакції інших дітей.

Загалом молодший шкільний вік час позитивних змін дитячої психіки, коли дитина стає більш усвідомленою, розуміє і хоче бути дорослою, відчуває почуття радості від пізнання навколишнього світу та відчуває інші емоції, ніж раніше, які можуть бути забарвлені в позитивний або негативний стан. Тому саме в цей час потрібно вчителям, разом з батьками піклуватися про емоційний стан молодшого школяра, розвивати його емоційний інтелект, щоб надалі цей процес був безперервним та сформував психічно та емоційно здорову людину.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що знайдено шляхи покращення регуляції та подолання негативної емоційної сфери молодших школярів, а також надані рекомендації для батьків та педагогів дітей молодшого шкільного віку, які надалі будуть використовуватися.

Мета дослідження – дослідити особливості емоційної сфери дітей молодшого шкільного віку та розробити психолого-педагогічні рекомендації для вчителів та батьків дітей.

Гіпотеза дослідження – емоційна сфера молодших школярів ще не сформована повноцінно, потребує врегулювання та відрізняється деякою нестримністю у своїх виявленнях. Розроблені рекомендації допоможуть

справлятися с негативними емоціями та будуть допомагати педагогам та батькам дітей початкових класів.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати й узагальнити дані спеціальної науково-методичної літератури з питання особливостей емоційної сфери дітей молодшого шкільного віку.
2. Знайти шляхи подолання негативної емоційної сфери дітей молодшого шкільного віку
3. Розробити психолого-педагогічні рекомендації для вчителів та батьків дітей.

Об'єкт дослідження – емоційна сфера дітей молодшого шкільного віку.

Предмет дослідження – особливості емоційної сфери дітей та шляхи подолання негативної емоційної сфери дітей молодшого шкільного віку.

Для розв'язання поставлених завдань застосовувались такі методи дослідження:

- аналіз наукової літератури вітчизняних та дослідників з-за кордону;
- метод порівняльного аналізу,
- спостереження, анкетування, індивідуальна бесіда,
- систематизація, порівняння, зіставлення здобутих фактів, узагальнення результатів дослідження.

Практична значущість роботи полягає у використанні результатів проведених досліджень при освітньому процесі у закладах початкової освіти, а також розробці методичних рекомендацій для батьків та вчителів, які дозволяють подолати негативні емоції дітей початкових класів.

Дослідження проводилося з допомогою вчителів початкових класів на базі аналізу 9 класів початкової школи, де навчаються учні молодшого шкільного віку.

Структура наукової роботи: робота викладена на 23 сторінках друкованого тексту та має наступну структуру: вступ, 2 розділи, висновки, 20 літературних джерел.

Розділ 1

Теоретичні засади проблеми розвитку емоційної сфери в молодшому шкільному віці

1.1 Поняття про емоції, їхня загальна характеристика.

Емоція — це такий психічний процес середньої тривалості, що відображає суб'єктивне оцінне ставлення до чинних чи можливих ситуацій та об'єктивного світу.

Емоції характеризуються трьома компонентами:

- пережитим чи усвідомлюваним у психіці відчуттям емоції;
- процесами, що відбуваються в нервовій, ендокринній, дихальній, травній та інших системах організму;
- спостережуваними виразними комплексами, у тому числі змінами на особі, жестами, характером голосу тощо.

Емоції відрізняються від інших видів емоційних процесів: афектів, почуттів та настроїв.

Емоції, як і ще психічні явища, розуміються різними авторами по-різному, тому вищенаведене визначення не можна вважати ні точним, ні загальноприйнятим.

У сучасній науці існує п'ять напрямків у визначенні зв'язку емоцій та почуттів:

- уявлення почуттів та емоцій тотожними;
- відношення почуттів до одного з видів емоцій;
- розгляд почуття як пологового поняття різноманітних емоцій;
- уявлення про почуття та емоції як про принципово різні процеси;[4]
- уявлення про емоції як про прояви, що передують наступні шаблі еволюції: почуттям, які притаманні істотам, починаючи з певного рівня свідомості.[5]

Вирізняють такі види емоцій:

1. Негативна;
2. Позитивна;
3. нейтральна;
4. Нетрадиційна;
5. Статична;
6. Динамічний.

Всі емоції характеризуються забарвленням свого прояву, тобто вони або позитивні або негативні або не мають різкого забарвлення. На жаль негативних емоцій у людини набагато більше, ніж позитивних.

Також емоції відрізняються між собою за силою фізіологічного прояву. Чим вона сильніша, тим більше фізіологічних змін відбувається в організмі під час переживання емоції. На цей чинник впливає багато факторів, тому ця реакція є абсолютно індивідуальною та залежить від ситуації у якій опинилася людина. Цю особливість може оцінити формула Симонова.

Важливим фактором прояву інтенсивності фізіологічного прояву є нормальне функціонування ЦНС та ВНС. Люди з пошкодженням спинного мозку відчувають емоції з низкою інтенсивністю, особливо це відчувається при пошкодженнях шийного відділу хребта або окремих його сегментарних частин.

Залежно від впливу на активність емоції поділяються на сценічні та астеничні. Сценічні емоції спонукають до активної діяльності, мобілізують сили людини (утіха, ентузіазм та інші). Астеничні емоції розслаблюють або паралізують сили (сум, жаль і інші).

Емоції бувають різними за змістом, відображаючи різні аспекти значення ситуацій, що викликали їх. Вирізняються десятки різних емоцій. Кожен вид емоції супроводжується специфічною фізіологічною реакцією, у зв'язку з чим деякі вчені в минулому висували теорії про те, що емоції є наслідком фізіологічних реакцій.

З фізіологічної точки зору емоція - активний стан системи спеціалізованих структур мозку, що спонукає змінити поведінку у бік максимізації або мінімізації цього стану [13] (що регулює функція емоцій; з чого випливає уявлення фізіологічних механізмів сили волі як управління своїми емоціями).

До того, як емоції виявляться у свідомості (на рівні кори головного мозку), інформація від зовнішніх рецепторів обробляється на рівні підкірки, гіпоталамуса, гіпокампу, досягаючи звивини поясної. Система гіпоталамуса і мигдалики забезпечують реакцію організму лише на рівні найпростіших, базових форм поведінки[16].

Відомо, що не тільки емоції можуть викликати мимовільну міміку, а й довільна міміка ініціює появу емоцій, тобто є зворотний зв'язок. Людина, яка намагається зобразити емоцію на своєму обличчі та у своїй поведінці, починає тією чи іншою мірою насправді її відчувати.

Отже, неможливо навіть уявити людину без емоцій, тому це є непереривна та невіддільна (частина/ознака) частина людської життєдіяльності.

1.2 Характеристика емоційних реакцій дітей молодшого шкільного віку.

Шкільний молодший вік є досить складним періодом, оскільки вимагає від учня концентрації довільної уваги, певних вольових зусиль, відповідальності та самостійності, які у дітей цього віку ще розвинені замало. «З надходженням до школи максимум емоційних реакцій доводиться не стільки на гру та спілкування, скільки на процес та результат навчальної діяльності, задоволення потреб в оцінці та доброму відношенні до людей, які нас оточують. У цьому віці більшість дітей дуже емоційно реагують на оцінки, думки вчителя.

Кожному по-своєму відгукується на той самий психічний процес, так в одного незнайома ситуація може викликати емоційне піднесення, а в іншого

смуток та апатію» [4]. Вольова сфера у дитини, посилює мотивацію до навчання та на цій основі удосконалюється свідоме регулювання своїх вчинків та дій.

Крім цього, для ефективного та успішного особистісного розвитку школярів важливо використовувати в системі навчання різноманітні форми та методи роботи з дітьми вдома, необхідно проводити спільну роботу з батьками про те, як виховувати у дитини вольові якості, говорити про розумну вимогливість до дітей.

Для повноцінного вивчення індивідуальних особливостей кожної дитини необхідно досліджувати та вивчити всі аспекти емоційно-вольової сфери, при цьому необхідно враховувати психологічні та особистісні характеристики школяра. У зв'язку з цим ми розглянули методики різних авторів, спрямованих на дослідження емоційно-вольової сфери дітей молодшого шкільного віку.

Дитина ще у своєму сприйнятті не розуміє де чорне та біле, але відчуває забарвлення емоцій, коли їй добре, а коли погано. Але бувають неадекватні емоції, наприклад, коли на ситуацію, коли комусь неприємно школяр відчуває задоволення. Психіка школяра сформована на початковому рівні, тому такі ситуації потрібно помічати та давати дитині зворотний зв'язок.

На думку Д. Ельконіна, під час переходу від дошкільного до молодшого шкільного віку в дитини відбувається поступова втрата безпосередності у відносинах у соціумі та спостерігається узагальнення переживань дитини, які пов'язані з оцінкою її оточення і таким чином розвивається самоконтроль. Звичайно, всі ті почуття, які були властиві дитині в дошкільному віці, залишаються і поглиблюються в повсякденних стосунках її з близькими людьми (якщо вони не порушені попередніми відносинами). Однак у молодшого школяра соціальний простір значно розширився: дитина постійно звертається до вчителя й однокласників за чітко сформульованими правилами [4].

Дослідженнями В. Мухіної показує, що молодший школяр знаходиться в емоційній залежності від свого вчителя і ця емоційність є дуже великою. Емоційний голод - це потреба в позитивних емоціях важливих дорослих (а такими дорослими є вчителі) - багато в чому визначає поведінку дітей. Дитині цього віку доводиться долати багато труднощів у спілкуванні насамперед з однолітками. Тут у ситуації рівності між всіма однокласниками, ровесниками діти стикаються з різними особистісними особливостями, з різною культурою мовного й емоційного спілкування однолітків, з різними волею і почуттями особистості. У зв'язку із цим поведінка дітей може набувати виражених експресивних форм, агресивних реакцій, плаксивості, рухового розгальмування.

Здобуваючи нові знання, слухаючи казки й історії, які читає вчитель, споглядаючи явища природи, розглядаючи ілюстрації в книжках і орієнтуючись водночас на емоційне ставлення вчителя до того, що вивчається на уроці, дитина засвоює не тільки інформацію, але і її оцінку дорослим. Вона вчиться емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу. Без емоційної близькості з учителем дитина виявляє бажання задовольнити незадоволену потребу в задоволенні та позитивних емоціях. Дитина починає спілкуватися тільки тоді, коли, наприклад, хоче поговорити з сусідом по парті або з іншим однокласником, тобто коли вона чимось цікавиться або хоче щось дізнатися. Психічне та емоційне ставлення до правил, моральних норм розвиваються у дітей через емоційно-критичне ставлення дорослих до дітей, тобто дорослі мають великий вплив на дитину, а саме мають вплив на те, як дитина буде сприймати моральні норми життя. Тільки дорослий своїм афективним ставленням до дитини в той момент провокує певний тип її поведінки. Межі нових почуттів дитини молодшого шкільного віку розвиваються передусім всередині навчальної діяльності й у зв'язку з нею [9].

Молодший шкільний вік вважають сенситивним періодом формування емоційного інтелекту. У цьому віці у дітей активно розвиваються такі соціальні емоції як, почуття відповідальності, дитина починає більше себе

любити, приділяти собі увагу, проявляється почуття довіри до людей. Також у дитини проявляється здатність до співпереживання. Набуття навичок соціальної взаємодії із групою однолітків і вміння заводити друзів є одними з важливих завдань розвитку дитини цього віку.

Наперекір проблемі емоційного інтелекту молодших школярів існує значуща практичність, яка сьогодні залишається недостатньо вивченою як у теоретичному, так і в експериментальному планах, а тому потребує подальших досліджень. Одним із них і є наше дослідження особливостей розвитку цього психологічного феномена в дітей зазначеного віку.

1.3 Причини виникнення різних емоційних сфер молодшого школяра.

Д. Фельдштейн стверджує, що діти віком 10-11 років відрізняються тим, що вони по різному до себе ставляться: майже 34% хлопчиків і 26% дівчаток ставляться до себе переважно негативно. Решта дітей зазначають у себе і позитивні риси, проте негативні також переважають. Отже, характеристикам дітей цього віку притаманне негативне емоційне тло [18].

Школярі молодших класів, як показано Т. Піскарьовою, легше сприймають те що відбувається навколо них, починають розуміти свої емоції, які трапляються їм у вже знайомих ситуаціях, але вони ще не можуть назвати ці емоційні переживання словами. Краще розрізняються позитивні емоції, аніж негативні. Дітям нелегко відрізнити страх від подиву [12].

Є. Ільїн зазначає, що в молодшому шкільному віці можна помітити те, як вони соціалізують свою емоційну сферу, те як вони поведуться. До третього класу в школярів з'являється захоплене ставлення до героїв творів, видатних спортсменів. Саме у такий період у дітей починають формуватися любов до рідної землі, почуття патріотизму та національної гордості, формується дружба, діти починають активно взаємодіяти із товаришами. Водночас варто зазначити, що в молодших школярів система емоцій і почуттів ще тільки

формується. Таким чином, їх емоції є не стільки вираженням пережитого почуття, скільки матеріалом для узагальнення і формування на їх основі вищих почуттів. [6].

М. Раттер висловлює важливу думку про те, що набуття навичок соціальної взаємодії з групою однолітків і вміння дружити з однолітками є одним з найбільш важливих етапів під час розвитку дитини в цьому віці. У системі взаємовідносин дитини з дорослими та однолітками у неї формуються і розвиваються складні емоційні комплекси, що свідчить про те, що вона є соціалізованою особистістю. Це насамперед любов до самого себе, за допомогою якої дитина не тільки виражає прагнення до самоствердження, а й бажання, щоб вона могла брати участь у конкуренції з іншими, почуття відповідальності, щоб дитина розуміла ситуацію та адаптувалася до неї. Соціально-просторові норми. Найбільш інтенсивно це почуття розвивається в дитини в умовах навчальної діяльності. Крім того, як зазначає вчений, позитивною якістю соціального розвитку дитини є її ставлення до інших людей (дорослих і дітей), яке під час безпосереднього спілкування виражається у внутрішньому почутті довіри до них, проявляється та розвивається в дитини здатність до співпереживання, створює особливу атмосферу солідарності між дітьми: всі учасники цієї ситуації стають уважнішими один до одного, доброзичливими. Поступово, у міру засвоєння дитиною шкільних норм і правил, вона вибудовує систему стосунків у класі. Він заснований на прямих емоційних стосунках з однолітками та вчителями, які домінують над усіма іншими. Набуття навичок соціального спілкування з групою однолітків, вміння знаходити спільну мову і дружити є одним із найважливіших етапів розвитку дитини в цьому віці. [14].

К. Бюлер, вивчаючи моральний розвиток учнів, визначив, під час процесу зростання особистості по іншому починають сприйматися позитивні емоції. Це яскраво виражено в ігрових моментах дітей різного віку, так малюки отримують безпосереднє задоволення від перемоги, тобто, коли отримують

бажаний результат. Вже потім, з розвитком особистості сам ігровий процес починає приносити задоволення від гри в цілому.

На наступному етапі, в дітей старшого віку вже з'являється передбачення бажаного результату і від того виникає задоволення на початку гри.

У дітей молодшого шкільного віку, за дослідженнями К. Кузнецова, емоційний стан стає більш тривалим, стійким і глибоким. У них виникає інтерес, тривалі дружні відносини, засновані на цих загальних, уже досить стійких інтересах. Вчені вважають, що молодші шкільні роки є сенситивним періодом для формування емоційного інтелекту. Це пояснюється тим, що в цей час природна потреба в емоційному сприйнятті навколишнього доповнюється активним інтелектуальним розвитком молодших школярів, спрямованість якого виокремлює навчальну діяльність у початковій школі.

Емоційний інтелект виражає внутрішній позитивний настрій, співчутливе ставлення до навколишніх людей та також починається контроль своїх емоцій і вчинків. Більш детально підбираються способи досягнення мети й оцінюється за різними критеріями, наприклад поведінковою, рефлексивною комунікативною складовою[8].

Також діти такого віку знайомляться ближче з навколишнім світом через призму досвіду інших людей, наприклад батьків або вчителів. Тому інколи емоції, які відчують старші люди дуже сильно впливають на сприйняття дитини та із великою ймовірністю через деякий час ця емоція з'явиться в арсеналі дитини частіше, ніж зазвичай, навіть, якщо вона не підходить до ситуації, яка виникла.

Розділ 2

Вивчення емоційної сфери дітей молодшого шкільного віку та її подолання.

2.1 Шляхи подолання негативної емоційної сфери молодшого школяра.

Важливо згадати такого відомого дослідника як К. Левін, який стверджував про те, що психічний процес може змінюватися за допомогою емоційних станів та можуть існувати в прихованому вигляді. Основне і панівне спостереження автора полягає в тому, що емоції та емоційні реакції не можуть бути ізольовані як елементи психічного життя. Дослідник зазначає, що емоційні реакції при актуалізації можуть збігатися з іншими елементами. Важливим є те, що людина може контролювати свої реакції, а саме, емоційні, якщо вона є здатною до вольових дій та доцільності.

К. Левін вважає, що у довільні дії повинні бути включені три складові, які є вкрай необхідними. Перше - процес мотивації – це тривала боротьба мотивів; процес вибору або прийняття рішення, що завершує боротьбу мотивів; наміри, що складають довільність дій та діяльності [3]. Настрої та емоційні стани змінюють мотивацію до діяльності відповідно до задоволення та незадоволення потреб у контексті цієї мотивації діяльності. Вольова регуляція має ту ж психоактивну динаміку, що й емоція, але залежить лише від цілей, поставлених у діяльності [4, с. 12].

Особливу увагу слід приділяти емоційному стану дитини, який сприяє розвитку позитивної чи негативної довільної регуляції емоцій. Найчастіше у молодших школярів проявляються такі емоційні стани, як дратівливість, боязкість, співчуття, плаксивість, злостивість, ніжність, радість, ревності, образливість, упертість, зарозумілість, агресивність, заздрість та нетерплячість. Негативні емоції у школярів, явище, яке, на жаль, неможливо

прибрати з їхнього життя взагалі, але можна мінімізувати їх. Дитина починає вивчати нове, іноді досить великі обсяги інформації та не все виходить з першого разу. Також не всі зовнішні чинники можна контролювати.

В першу чергу потрібно пояснити школяру, що будь-яка емоція нормальна і відчувати її потрібно. Особливу увагу приділяти психологічному стану дитини в школі та після школи. Батькам треба вести постійний діалог з дитиною, щодо її відчуттів, поставити питання, чи задоволена вона навчанням, чи є у неї друзі тощо.

Негативні емоції можуть викликати або надлишкове збудження або постійне пригнічення дитини. Якщо слідкувати за цими всіма факторами, то можна запобігти наслідкам, які травмують негативних емоцій.

2.2 Психолого-педагогічні рекомендації для вчителів та батьків дітей молодшого шкільного віку.

Навчатися в школі є важливим етапом у житті дітей молодшого шкільного віку. У першокласників починається виконання домашніх завдань, формується почуття відповідальності за свої вчинки та поведінку. Страх, що виникає при цьому, перешкоджає пізнавальним потребам школярів, стає серйозною перешкодою для гармонійного розвитку та перешкоджає адекватній соціалізації, зокрема: відповідь біля дошки, погані оцінки, зробити. Діти бояться помилитися, бути невдахою в очах однокласників, мати нестабільні стосунки з учителями, бути негідними батьків. У психолого-педагогічній літературі пропонується багато методів корекції та профілактики страхів у дітей молодшого шкільного віку, схильних до психологічного впливу. Корекційну роботу можна проводити самостійно або з групою дітей, але не зі страхом, а з особистим ставленням дитини до причини страху. Методи їх корекції різноманітні й умовно поділяються на три групи:

1. Гра зі страхом;
2. Малювання страху;
3. Вербалізація страху (розповідь страшилок, казок.).

На цю мить є розроблена програма «Подолання негативних емоційних станів учнів початкових класів» передбачає ряд заходів, які можуть сприяти покращенню емоційного стану учнів початкової школи. Структура програми складається з 7 корекційних занять для дітей та семінару для батьків. Група дітей, це переважно (4-10 осіб) навчається як клас, заняття триває одну годину, не більше як 1-2 рази на тиждень. В усіх цих діяльностях є певна мета. До того, крім занять з дітьми, в програму входять лекції для батьків, які допомагають зрозуміти причину агресії, яка є у дітей, чому у дітей присутні імпульсивність та егоїзм.

1. Курс «Впізнай мене, це я» - допоможіть дітям пізнати один одного в малій групі та розвинути комунікативні навички.

2. Курс «Справжній друг – який він?». Мета заняття - розвиток у дітей доброзичливості, соціальних навичок, поняття «справжні друзі»

3. Заняття «Подолання гніву та образи». Навчіть дітей керувати своїм емоційним станом, щоб справлятися з почуттям гніву та образи.

4. Урок «Подолання агресії». Учні вчаться долати агресію, відповідно до різних ситуацій.

5. Заняття «Нестрашні страхи». За допомогою цього заходу, в учнів знижується тривога, зникають страхи, з'являється атмосфера захищеності та само довіреності.

6. Заняття «Керуємо собою» – заняття передбачає подолання емоційної нестриманості, егоїзму, імпульсивності, розвиток самоконтролю та уваги.

7. Заняття «Я та люди, які мене оточують» – за допомогою цього заняття у дітей розвивається комунікабельність та дружність.

Корекційно-розвивальна робота є одним з основних напрямків діяльності практичного психолога. Вона може проводитись у вигляді

розвивальних і корекційних занять, тренінгів. Заняття розрізняються залежно від мети, завдань, вікової категорії учасників та мають свою структуру.

Розвивальні заняття покликані розвивати практичні сфери дитини. Його метою є розвиток когнітивних сфер дитини (умінь, когнітивних процесів), загальних і спеціальних здібностей, афективно-вольової сфери, моральних норм і правил поведінки. Таким чином, застосування вищезазначених процедур та використання індивідуальних методів психологічної корекції допомагає дітям подолати негативні емоційні стани, розпізнати перші ознаки негативних емоційних станів, зрозуміти, чому вони виникають, зрозуміти методи подолання та запобігати формуванню негативних емоційних станів. комплексів негативних емоційних станів. Батьки можуть використовувати цю гру, різні картинки показують різні ситуації. Необхідно стежити за мімікою дитини й запитувати про відчуття, які виникають при розгляданні малюнка. Наступним кроком є презентація коротких відео на різні теми. Дозвольте дитині взагалі не відчувати емоційної реакції. Потрібно вибирати інші яскравіші зображення та відео.

Також дуже важливо пояснювати дітям, що всі емоції абсолютно нормальні та їх відчувати це цілком природно, не в залежності до якої сфери життя вони відносяться та чи є вони позитивними або негативними. Набагато важливіше, як ці емоції впливають на поведінку дітей.

Не можна ділити емоції та їх прояв на чорне та біле, тобто одні емоції не дозволяти проживати, відчувати, вкладати думку, що це неправильно. Це може закрити дитину емоційно та порушити її сприйняття різноманітних ситуацій на самому початку розвитку емоційної сфери.

Допускається корегування поведінки, коли через збудливість, вразливість тощо вона не може дати реальну оцінку ситуації, яка виникла. Але лише через розмови, обов'язково через діалог вивести дитину на позитивний лад і в спокійній атмосфері розкласти по полицках, які реакції та поведінка є допустимі в суспільстві, а які ні.

Також рекомендується для батьків зробити позитивну атмосферу та через гру починати вивчати різноманітні емоції ще до школи та в початкових класах. Це допоможе дитині орієнтуватися у власних почуттях та реакціях вже під час виникнення будь-яких ситуацій в школі

ВИСНОВКИ

Аналіз психологічної літератури засвідчив, що емоційний розвиток дитини в молодшому шкільному віці прямо пов'язаний зі зміною її способу життя і розширенням кола спілкування – вона починає навчання в школі.

Вивчення різних поглядів на проблему емоційної сфери (емоційного інтелекту) дітей молодшого шкільного віку виявило, що в цей період розвивається власна емоційна виразність, що відбивається в багатстві інтонацій, відтінків міміки дитини.

Отже, в системі негативних психологічних станів молодших школярів, які мають переважно соціально – психологічне походження, провідне місце посідають негативні емоційні стани, які можуть трансформуватись у стійкі властивості особистості та деформувати її подальший розвиток. Базовим емоційним станом, з якого розвиваються всі інші негативні стани в учнів – це тривога. Результати застосування методик корекції негативних емоційних станів та програми «Подолання негативних емоційних станів» показали позитивний вплив на емоції молодших школярів, що говорить про ефективність даних методик та програми.

Також, дотримуючись рекомендацій можна досягти позитивних результатів в розвитку емоційного інтелекту у дітей молодшого шкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. . Бовть О. Б. Психокорекційна робота з попередження агресивності дітей молодшого шкільного віку. Практична психологія та соціальна робота. 2009. Жовтень. С. 21–23.
2. Буркова Л. В. Соціономічні професії: інноваційна підготовка спеціалістів у вищих навчальних закладах: монографія [Текст] / Л. В. Буркова. – К.: Інформаційні системи, 2010. – 278 с. – Бібліогр.: С. 260–277.
3. Вавілова А.С. Психологічні особливості страхів молодших школярів. Збірник наукових праць ККПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. 2020. № 1. Т. 1. С. 140–144.
4. Варгата О. В., Міхеєва Л. В. Психологічні особливості формування самооцінки молодших школярів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. Запоріжжя : КПУ, 2019. Вип. 64. Т. 1. С. 70-74.
5. Василега О. Ю. Теоретико-методологічні аспекти вивчення проблеми страху в психології. Молодий вчений. 2015. № 7(2). С. 100-103.
6. Григор'єва О. В. Агресія, насильство, жорстокість. Юридична наука. 2015. №. 10. С. 185-192.
7. Дячук П. В. Діагностика розвитку самооцінки молодших школярів в системі міжособистісних взаємин. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 17: Теорія і практика навчання та виховання : зб. наук. праць. К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. Вип. 6. С. 229–234.
8. Дячук П.В. Формування самооцінки молодших школярів у навчальній діяльності : монографія. [рец. О. А. Біда, Г.О. Васьківська, І.І. Доброскок, О.М. Коберник]. Умань: [П.П. Жовтий О.О.], 2016. 210 с.
9. Загурська І. С. Розвиток самооцінки здібностей у молодшому шкільному віці. Практична психологія та соціальна робота. 2010. №6. С. 14–

10. Занюк С. С. Психологія мотивації та емоцій: навч. посібник. Луцьк: Волинський держ. ун-т, ім. Л. Українки, 2007. 304 с
11. Компетентнісно спрямована освіта: перший досвід, порівняльні підходи, перспективи: матер. [Текст] / В. В. Зарицька // Розвиток емоційного інтелекту в контексті компетентнісно спрямованої освіти; Всеукр. наук.-практ. конф. (28 квітня 2011 року). – К.: Київ. Ін-т сучасн. підр., 2011. – 92 с. 4. Носенко Е. Л., Коврига Н. В. Е
12. Кормило О. М. Психічні стани та їх зв'язок зі страхом у дитячому віці. Проблеми сучасної психології. 2014. Вип. 23.
13. Корнілова В. В. Прояви страхів у дітей з благополучних і неблагополучних родин. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія. 2012. Вип. 44(1). С. 98-109
14. Подкопаєва Ю. В. Соціально-психологічні умови формування уявлень про духовний ідеал у дітей молодшого шкільного віку: монографія / Юлія Валеріївна Подкопаєва. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2017. – 248 с.
15. Котко Т. П. Психокорекційна діяльність практичного психолога з формування сприятливого психічного клімату в колективі школярів. Педагогіка і психологія. 2012. № 1–2. С. 163–169.
16. Т. В. Дуткевич. Дитяча психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
17. О. О. Лелюх-Степанчук. ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ. Наукова стаття. Теорія і практика сучасної психології. Запоріжжя. 2018.
18. Пеньковська Н. М. Групова психокорекція у роботі з молодшими школярами. Практична психологія та соціальна робота. 2016. № 9. С. 72–74.; № 10. С. 60–72.
19. Психологічна енциклопедія / [авт.- упоряд. О. М. Степанов]. Київ: Академвидав, 2006. 424 с. (Енцикло-педія ерудита)

20. Кутішенко Валентина Петрівна, Ставицька Світлана Олексіївна. Серія «Українська книга» Навчальне видання. Психологія розвитку та вікова психологія. С.247

Психологічні особливості емоційної сфери дітей молодшого шкільного віку

Анотація. Важливим елементом виховання особистості є розвиток емоційної сфери дітей. Оптимальним для розвитку вважаємо молодший шкільний вік. Дитина починає активно взаємодіяти з суспільством, знайомиться з різноманітними ситуаціями, починає бачити різноманітні емоційні реакції інших дітей.

Загалом молодший шкільний вік час позитивних змін дитячої психіки, коли дитина стає більш усвідомленою, розуміє і хоче бути дорослою, відчуває почуття радості від пізнання навколишнього світу та відчуває інші емоції, ніж раніше, які можуть бути забарвлені в позитивний або негативний стан. Тому саме в цей час потрібно вчителям, разом з батьками піклуватися про емоційний стан молодшого школяра, розвивати його емоційний інтелект, щоб в подальшому цей процес був безперервним та сформував психічно та емоційно здорову людину.

Мета курсової роботи дослідити особливості емоційної сфери дітей молодшого шкільного шкільного віку та розробити психолого-педагогічні рекомендації для вчителів та батьків дітей.

Вивчення різних поглядів на проблему емоційної сфери (емоційного інтелекту) дітей молодшого шкільного віку виявило, що в цей період розвивається власна емоційна виразність, що відбивається в багатстві інтонацій, відтінків міміки дитини.

дуже важливо пояснювати дітям, що всі емоції абсолютно нормальні та їх відчувати це цілком природньо, не в залежності до якої сфери життя вони відносяться та чи є вони позитивними чи негативними. Набагато важливіше, як ці емоції впливають на поведінку дітей.

Не можна ділити емоції та їх прояв на чорне та біле, тобто одні емоції не дозволяти проживати, відчувати, вкладати думку, що це неправильно. Це може закрити дитину емоційно та порушити її сприйняття різноманітних ситуацій на самому початку розвитку емоційної сфери.

Допускається корегування поведінки, коли через збудливість, вразливість, тощо вона не може дати реальну оцінку ситуації, яка виникла. Але лише через розмови, обов'язково через діалог вивести дитину на позитивний лад і в спокійній обстановці розкласти по полицям, які реакції та поведінка є допустимі в суспільстві, а які ні.

Також рекомендується для батьків зробити позитивну атмосферу та через гру починати вивчати різноманітні емоції ще до школи та в початкових класах. Це допоможе дитині орієнтуватися у власних почуттях та реакціях вже під час виникнення будь-яких ситуацій в школі.

Abstract. An important element of personality education is the development of children's emotional sphere. We consider younger school age to be optimal for development. The child begins to actively interact with society, gets acquainted with various situations, begins to see various emotional reactions of other children.

In general, elementary school age is a time of positive changes in the child's psyche, when the child becomes more aware, understands and wants to be an adult, feels a sense of joy from learning about the world around him and experiences other emotions than before, which can be colored in a positive or negative state. Therefore, it is at this time that teachers, together with parents, need to take care of the emotional state of the younger schoolboy, develop his emotional intelligence, so that in the future this process is continuous and forms a mentally and emotionally healthy person.

The purpose of the coursework is to investigate the peculiarities of the emotional sphere of children of primary school age and to develop psychological and pedagogical recommendations for teachers and parents of children.

The study of different views on the problem of the emotional sphere (emotional intelligence) of children of primary school age revealed that during this period, their own emotional expressiveness develops, which is reflected in the richness of intonations and shades of the child's facial expressions.

It is very important to explain to children that all emotions are absolutely normal and that it is completely natural for them to feel it, regardless of what sphere of life they belong to and whether they are positive or negative. Much more important is how these emotions affect children's behavior.

It is impossible to divide emotions and their manifestation into black and white, that is, not to allow one emotion to live, to feel, to think that it is wrong. This can close the child emotionally and disrupt his perception of various situations at the very beginning of the development of the emotional sphere.

Behavior correction is allowed when, due to excitability, vulnerability, etc., she cannot give a real assessment of the situation that has arisen. But only through conversations, necessarily through dialogue, bring the child to a positive state and, in a calm environment, lay out on the shelves which reactions and behavior are acceptable in society, and which are not.

It is also recommended for parents to create a positive atmosphere and through the game to start studying various emotions even before school and in primary grades. This will help the child navigate his own feelings and reactions when any situations arise at school.

Ключові слова: емоція, емоційний інтелект, молодший шкільний вік.